

JAN IZDEBSKI¹

Państwo osobiste – informatyzacja działania administracji publicznej a status prawny jednostki²

Wpłynął: 20.10.2025. Akceptacja: 24.11.2025

Streszczenie

Rozwój e-administracji powoduje zwiększenie dostępności usług publicznych oraz przyspiesza realizację spraw administracyjnych; ma również znaczenie w przełamywaniu barier biurokratycznych. Większość państw w sposób systematyczny unowocześnia infrastrukturę cyfrową, proponując przyjazne dla obywateli środki komunikacji elektronicznej. Przykładem systemowych działań ukierunkowanych na budowę państwa cyfrowego jest Republika Estońska. Realizowany w Estonii projekt pełnego państwa cyfrowego przewiduje budowę infrastruktury cyfrowej i wykorzystania algorytmów sztucznej inteligencji w procesach administrowania. Nowe rozwiązania technologiczne powodują pojawienie się koncepcji, które mają wpływ podstawowe instytucje prawa administracyjnego. Należy do nich koncepcja państwa osobistego.

Słowa kluczowe: prawo administracyjne, informatyzacja administracji publicznej, e-administracja.

---

¹ Prof. KUL dr hab. Jan Izdebski – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska); e-mail: izdebski@kul.pl; ORCID: 0000-0002-2911-4445.

² Badania wykorzystane w artykule nie zostały sfinansowane przez żadną instytucję.

JAN IZDEBSKI

Personal State – Computerization of Public Administration Activities and the Legal Status of the Individual³

Abstract

The development of e-government increases the availability of public services and accelerates the processing of administrative matters. It is also essential in breaking down bureaucratic barriers. Most countries are systematically modernizing their digital infrastructure, offering citizen-friendly electronic communication methods. The Republic of Estonia is an example of a systemic effort to build a digital state. The Estonian project of a whole digital state envisages the construction of a digital infrastructure and the use of artificial intelligence algorithms in administrative processes. New technological solutions are giving rise to concepts that impact the fundamental institutions of administrative law, including the idea of the personal state.

Keywords: administrative law, computerization of public administration, e-government.

---

³ The research in this article has not been supported financially by any institution.

Wprowadzenie

Informatyzacja działania administracji publicznej stanowi narzędzie podnoszenia jakości i dostępności usług publicznych. Działania podejmowane w celu usprawnienia formalności administracyjnych przy użyciu technologii informatycznych są dostrzegalne praktycznie we wszystkich sferach aktywności administracji publicznej. Dążenie do usprawnienia działalności administracji publicznej jest zjawiskiem powszechnym w większości państw, doświadczenia i stopień zaawansowania natomiast są bardzo zróżnicowane ze względu na różnorodną specyfikę, możliwości techniczne oraz dotychczasową praktykę w tym zakresie.

Wprowadzanie rozwiązań informatycznych w procesach administrowania i realizacji spraw administracyjnych ma istotne znaczenie dla realizacji zadań administracji publicznej w aspekcie sprawności jej działania w rozumieniu nauk prakseologicznych oraz ma wpływ na ekonomiczny kontekst realizacji zadań publicznych przez podmioty administrujące.

Równie istotne znaczenie ma wpływ informatyzacji działania administracji publicznej na status prawny jednostki (podmiotu administrowanego) w procesach stosowania prawa administracyjnego, rozumiany jako sfera wolności, praw i obowiązków podmiotu, który podlega władczej ingerencji organu administracji publicznej. W tej sferze aktualnie zachodzą istotne zmiany. Nowe środki administrowania polegające na wykorzystaniu komunikacji elektronicznej, modeli informatycznych oraz algorytmów sztucznej inteligencji dają podmiotom nowe możliwości ingerencji w status prawny jednostki oraz na stosowane metody administrowania. Nowe narzędzia administrowania dają możliwość przedefiniowania relacji państwo – jednostka i z tego względu wymagają refleksji z punktu widzenia rozwiązań i standardów administracyjno-prawnych.

Celem niniejszego artykułu jest analiza i ocena wpływu stosowania rozwiązań e-administracji na status prawny jednostki określony i gwarantowany w regulacjach konstytucyjnych oraz dorobku współczesnego prawa administracyjnego w demokratycznym państwie prawnym w kontekście koncepcji państwa osobistego.

Działania w zakresie cyfryzacji usług publicznych i tworzenia nowego modelu stosunków pomiędzy państwem i jego podmiotami a obywatelem wynikającym z postępu technologicznego są podejmowane we wszystkich państwach kojarzonych z postępowaniem technicznym, istnieją jednak ważne różnice w stopniu zaawansowania wdrażania rozwiązań informatycznych oraz rozwiązaniach prawnych,

które wpływają na sferę administracji publicznej i stosowanie prawa administracyjnego. Przykładem planowego i systematycznie wdrażanego procesu budowania modelu administracji publicznej ukierunkowanego na wykorzystanie nowoczesnych technologii jest Republika Estonii. Dlatego w niniejszym opracowaniu przedstawiona zostanie koncepcja państwa osobistego wypracowana w ramach tego procesu ustrojowego i technologicznego.

Koncepcja państwo osobistego

Przykładem państwa o istotnym dorobku budowy państwa cyfrowego jest Republika Estońska. Kompleksowe podejście do informatyzacji działania administracji publicznej w Estonii wprowadziło zupełnie nową sytuację w dotychczasowych realiach załatwiania spraw administracyjnych kojarzonych ze sferą publiczną większości państw.

Należy podkreślić, że w dziedzinie informatyzacji działalności instytucji państwowych Republika Estońska znajduje się od lat w ścisłej europejskiej czołówce⁴. Estonia jest pionierem cyfryzacji w Europie i oferuje swoim obywatelom rozliczne rozwiązania internetowe, zarówno w działalności administracji publicznej, jak i edukacji oraz obszarach komunikacji obywateli⁵. W związku z tymi działaniami Estonia jest obecnie zdecydowanym liderem w zakresie dostępności cyfrowych usług publicznych i poniekąd wzorem dla pozostałych państw Unii Europejskiej⁶.

Nowe realia administrowania w Estonii miały wpływ na wykształcanie się nowej koncepcji społeczno-politycznej mającej istotne znaczenie również w sferze nauk administracyjnych i doktrynie prawa administracyjnego – koncepcji państwa osobistego. W przypadku Estonii cyfryzacja działalności państwa, w szczególności działalności administracji publicznej, ma mocne podstawy konstytucyjne i prawno-ustrojowe oraz jest elementem długofalowego kształtowania zasad realizacji zadań publicznych oraz fundamentów funkcjonowania państwa we wszystkich jego aspektach.

⁴ M. Chlewicki, A. Kędzierska, M. Oranowski, *Elektroniczna administracja w Estonii*, „Prace z zakresu myśli polityczno-prawnej oraz elektronicznej administracji. Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2010, 4, s. 195.

⁵ K. Raś, *Estonia jako lider w zwiększaniu cyberbezpieczeństwa*, „Biuletyn Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych” 2018, 68(1641).

⁶ European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, T. Randma-Liiv, C. Pesti, *Public administration characteristics and performance in EU28: Estonia*, red. G. Hammerschmid, N. Thijs, Publications Office, 2018. Pozyskano z: <https://data.europa.eu/doi/10.2767/74735> (dostęp: 1.10.2025).

Geneza pojęcia państwa osobistego wynika mianowicie z konsekwencji kolejnych etapów informatyzacji działania państwa i przedstawia się następująco. W 2024 r. rząd Estonii zapowiedział kolejny etap cyfrowej transformacji państwa, wprowadzając koncepcję „państwa osobistego”. Ta idea stanowi następny krok w długotrwałym procesie cyfryzacji, który Ministerstwo Gospodarki i Komunikacji w dokumencie *Personaalne riik*⁷ podzieliło na trzy etapy:

- ❑ 2000–2010: e-państwo (*e-Riik*) – w tym etapie wdrożono podstawowe usługi cyfrowe, które usprawniły funkcjonowanie sektora publicznego. Zasadniczo jednak odzwierciedlały one mechanizmy i logikę tradycyjnych, niecyfrowych odpowiedników.
- ❑ 2010–2020: państwo cyfrowe (*digiriik*) – ten etap charakteryzował się upowszechnieniem usług cyfrowych i narodzinami społeczeństwa opartego na danych. Usługi cyfrowe zaczęły przewyższać pod względem efektywności swoje niecyfrowe odpowiedniki.
- ❑ 2020– ...: państwo osobiste (*personaalne riik*) – etap ten obejmuje tworzenie nowych typów usług, dla których nie istnieją niecyfrowe odpowiedniki. Celem jest stworzenie spersonalizowanych usług poprzez wykorzystanie danych i uczenia maszynowego⁸.

Plan wdrażania koncepcji „państwa osobistego” w Estonii obejmuje kilka kluczowych etapów. Pierwszym z nich jest opracowanie modelu dojrzałości usług publicznych, opartego na ww. cechach usług „państwa osobistego”, oraz zintegrowanie tych cech z estońską *Strategią rozwoju społeczeństwa cyfrowego 2030 (Digiühiskonna arengukava 2030 (Estonia’s Digital Agenda 2030))*⁹ do końca 2024 roku. Równoległe prowadzone są prace nad identyfikacją możliwości i ograniczeń prawnych we wdrażaniu tej koncepcji. W kolejnym etapie przewidziano rozwój co najmniej 10 usług związanych z wydarzeniami życiowymi dla obywateli oraz 10 usług dla przedsiębiorców, a także rozwój interoperacyjnych centralnych kanałów usługowych do końca 2025 roku. Koncepcja „państwa osobistego” będzie, podobnie jak dotychczas miało to miejsce w Estonii, w znacznej mierze wdrażana w sposób zdecentralizowany,

⁷ *Personaalne riik*. Pozyskano z: https://www.mkm.ee/sites/default/files/documents/2024-02/Personaalne_Riik-MKM_05.02.2024.pdf (dostęp: 1.10.2025).

⁸ M. Gołębiowska, A. Kuczyńska-Zonik, *Estonia: koncepcja „państwa osobistego”*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Komentarze IEŚ 1210 (185/2024). Pozyskano z: <https://ies.lublin.pl/komentarze/estonia-koncepcja-panstwa-osobistego/> (dostęp: 1.10.2025).

⁹ *Estonia’s Digital Agenda 2030*. Pozyskano z: https://www.mkm.ee/sites/default/files/documents/2022-04/Digi%C3%BChiskonna%20arengukava_ENG.pdf (dostęp: 1.10.2025).

jednak część zadań może być realizowana w ramach nowo powołanego Ministerstwa Sprawiedliwości i Cyfryzacji.

Na omawianą problematykę ma również wpływ konstrukcja strukturalno-ustrojowa administracji rządowej w Estonii. Resort obejmujący sprawiedliwość i cyfryzację wskazuje rangę zagadnień cyfrowego państwa w tradycyjnie rozumianym modelu resortowym. Wydaje się to modelowe rozwiązanie dla państw dążących do powiązania publicznych usług cyfrowych z porządkiem prawnym państwa.

Głównym założeniem najnowszej koncepcji państwa osobistego jest proaktywne działanie administracji publicznej. Zamiast oczekiwać na inicjatywę obywatela w kwestii konkretnej usługi władze mają antycypować potrzeby i proponować adekwatne wsparcie lub informacje. Nowa koncepcja zakłada, że państwo, dysponując danymi obywateli, może działać w tle, zapewniając im spersonalizowane usługi i wsparcie w kwestiach administracyjnych, uwzględniając przy tym ich indywidualne potrzeby. Tak zaprojektowany system ma oferować cyfrowe usługi publiczne, które będą posiadać pięć cech: skoncentrowanie na potrzebach obywatela, szeroka dostępność, proaktywność, wiarygodność i przejrzystość oraz tworzenie wartości dodanej dla społeczeństwa¹⁰.

Projekt aktywnego modelu państwa i jego podmiotów, w tym podmiotów administracji publicznej w relacjach z obywatelami, budzi obok nadziei na większą sprawność i przyjazność działania instytucji publicznych, również uzasadnione wątpliwości co do zwiększonej w ten sposób ingerencji w sferę praw i wolności jednostki. Instytucje publiczne, uzyskując możliwość analizy i aktywnej interpretacji statusu prawnego obywatela w oparciu o zgromadzone w rejestrach publicznych dane, w istotny sposób zwiększają gwarantowaną prawnie możliwość ingerencji w status prawny jednostki.

Ponadto realizowany w Estonii projekt pełnego państwa cyfrowego, gdzie praktycznie większość usług publicznych oraz charakterystycznych dla stosowania prawa administracyjnego procedur administracyjnych jest realizowana poprzez zaawansowane środki komunikacji elektronicznej, oprócz uproszczenia formalności administracyjnych oraz skrócenia ich trwania powoduje również istotne zagrożenia. Infrastruktura cyfrowa państwa, która obejmuje cały zakres funkcjonowania państwa oraz dane obywateli związane z ich statusem administracyjnoprawnym w naturalny sposób narażona jest na cyberataki. W przeszłości były one dokonywane w latach 2007 i 2022. Doświadczenia te doprowadziły do rozwoju zabezpieczeń cyfrowanych oraz modeli zachowania w sytuacjach kryzysowych, aby zabezpieczyć infrastrukturę cyfrową państwa oraz dane obywateli przed nieuprawnionymi naruszeniami lub ingerencją państw trzecich. W konsekwencji

---

¹⁰ M. Gołębiowska, A. Kuczyńska-Zonik, *op. cit.*

tych działań Estonia zwiększyła swoją rolę we współpracy międzynarodowej na rzecz budowy bezpieczeństwa informacyjnego poprzez uświadamianie, ćwiczenia, badania i rozwój. W literaturze podkreśla się również, że Estonia stanowi przykład tego, jak sektory publiczny i prywatny powinny współpracować, aby zapewnić bezpieczeństwo wszystkim zaangażowanym stronom¹¹. Działania w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego są realizowane w związku z panującą obecnie sytuacją międzynarodową¹².

Do najważniejszych rozwiązań cyfrowych w sferze publicznej Estonii należy ponadto e-rezydencja – Estonia jako pierwsza na świecie wprowadziła e-rezydencję (E-Estonia)¹³. Pojęcie to oznacza międzynarodową tożsamość cyfrową, o którą może się ubiegać każda osoba na świecie. Uzyskanie statusu e-rezydenta otwiera dostęp do rynku UE. Jest to przede wszystkim rozwiązanie ukierunkowane na przyciąganie zagranicznych inwestycji i nie oznacza uzyskania estońskiego obywatelstwa oraz e-dowód, który funkcjonuje w Estonii od 2002 roku.

Wysokie standardy ochrony danych są realizowane poprzez narzędzia, które mają zapewnić właściwą weryfikację tożsamości lub e-tożsamości, uwierzytelnienie w systemach publicznych i prywatnych e-usług, szyfrowanie danych i generowanie elektronicznego podpisu dokumentu. Prawidłowo stosowane są przepustką do systemu informacyjnego państwa zapewniającą bezpieczeństwo danych w procesach załatwiania spraw indywidualnych obywateli¹⁴.

Status prawny jednostki w prawie administracyjnym a koncepcja państwa osobistego

Sprawne działanie instytucji publicznych powinno być oceniane nie tylko pod kątem prakseologicznym i ekonomicznym, ale również, a może nawet przede wszystkim, w kontekście możliwości realizacji zadań publicznych – w omawianym zakresie skoncentrowanych na ochronie sfer wolności, praw i możliwych obowiązków wynikających ze stosowania norm prawa administracyjnego.

W literaturze prawa administracyjnego regulacje dotyczące statusu prawnego jednostki są tradycyjnie porządkowane w ramach działów materialnego prawa administracyjnego dotyczących statusu prawnego osób fizycznych lub określanych

¹¹ A. Warchoń, *Od ofiary do światowego lidera. Estonia po cyberatakach z 2007 roku*, „Politeja” 2023, 5(86), s. 307 i n.

¹² K. Kamińska-Korolczuk, *Polityka informacyjna i cyberbezpieczeństwa w Estonii i Łotwie w drugiej i na początku trzeciej dekady XXI wieku*, „Przegląd Zachodni” 2023, 3, s. 117.

¹³ E-Estonia, <https://e-estonia.com/> (dostęp: 1.10.2025).

¹⁴ T. Goliński, *Estoński dowód osobisty – dowód tożsamości i przepustka do usług internetowych*, „E-Państwo” 2016, 43, s. 22.

jako prawo osobowe¹⁵. Zagadnienia te są również określane jako sytuacja jednostki w prawie administracyjnym¹⁶. Koncepcja państwa osobistego przewiduje bardzo szerokie ujęcie statusu prawnego osoby fizycznej – jednostki. W założeniu tej koncepcji przyjazne, proaktywne państwo za pośrednictwem wyposażonego w wiedzę o obywatelu systemu informatyczno-administracyjnego ocenia jego sytuację prawną i tą drogą personalizuje swoje działania wobec jednostki. W tym ujęciu infrastruktura cyfrowa obejmuje publiczne bazy danych, algorytmy sztucznej inteligencji oraz funkcje cyfrowe ukierunkowane na analizę sytuacji prawnej jednostki oraz wychodzenie z inicjatywą wobec administrowanego.

W obliczu budowy modeli informatycznych bazujących na statusie prawnym obywatela ustalonym na podstawie jego zgromadzonej w państwowych bazach danych charakterystyce i przewidujących aktywną rolę podmiotów administracyjnych tradycyjne relacje państwo–obywatel wymagają istotnej redefinicji w kontekście standardów ochrony statusu prawnego jednostki w prawie administracyjnym.

Biorąc pod uwagę, że zwiększona rola podmiotów administrujących w administrowaniu statusem prawnym jednostki w warunkach demokratycznego państwa prawnego chroniącego prawa i wolności obywateli i innych osób powinna odbywać się z poszanowaniem tychże sfer praw i wolności, należy stwierdzić, że w tradycyjnym dorobku prawa administracyjnego występują modele teoretyczne zapewniające te wartości. Wbrew pozorom prawidłowa ich interpretacja może służyć wdrażaniu elementów koncepcji państwa osobistego przy zachowaniu wysokich standardów ochrony statusu prawnego jednostki. W tym zakresie należy skupić się na dwóch zagadnieniach:

- Po pierwsze, należy zwrócić uwagę na korzystanie z określonej sfery usług publicznych lub ułatwień formalności administracyjnych w oparciu o zgodę administrowanego. W tym przypadku kluczową rolę odgrywa model stosunków państwo–obywatel bazujący na rozbudowanej i przewidującej możliwość zindywidualizowania infrastruktury cyfrowej.

Rozwiązanie w oparciu o ten model daje określoną gwarancję ochrony praw jednostki. Pociąga jednak za sobą istotne problemy wdrożeniowe polegające na złożoności systemu cyfrowego i trudnościach z jego personalizacją. Nie są to jednak problemy, które wykluczają stosowanie tych rozwiązań szczególnie w warunkach demokratycznego państwa prawnego.

---

¹⁵ Zob. W. Dawidowicz, *Polskie prawo administracyjne*, Warszawa 1980, s. 90 i nast. oraz Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, P. Korzeniowski, E. Olejniczak-Szałowska (red.), *Prawo administracyjne materialne*, Warszawa 2022, s. 43.

¹⁶ J. Jagielski, M. Wierzbowski (red.), *Prawo administracyjne*, Warszawa 2025, s. 459.

- Drugi z modeli interpretacyjnych napotyka dużo więcej wątpliwości z jego granicami oraz wpływem na sytuację prawną administrowanych. Koncepcja budowy państwa osobistego przewidująca oparte na właściwie zdefiniowanym interesie publicznym działanie podmiotu administrującego z urzędu wymaga precyzyjnie określonych sfer status prawnego jednostki, gdzie takie działanie jest możliwe. Kluczowym aspektem wątpliwości w tym zakresie jest uproszczenie procesów administracyjnych, mające polegać na ukryciu ich elementów formalnych przed administrowanym, ukierunkowane na zmniejszenie barier biurokratycznych. W realiach demokratycznego państwa prawnego każdorazowe rozszerzenie kompetencji władczych podmiotu administrującego powinno wynikać z właściwie wyważonego interesu publicznego i interesu prawnego jednostki. Ważnym aspektem w tym zakresie jest również, mimo przewidzianych ukrytych funkcji systemu informatycznego, realna możliwość zapewnienia dostępu i kontroli do własnych danych przez administrowanego.

Przedstawione punkty odniesienia koncepcji państwa osobistego mają za zadanie umożliwić wprowadzenie jego rozwiązań do systemu prawa administracyjnego, który niezależnie od zaawansowania technicznego, cyfrowego w swojej konstrukcji powinien zapewniać prawidłowy stopień ochrony statusu prawnego jednostki charakterystyczny dla demokratycznych państw prawnych, w których obowiązuje w sposób realny zasada praworządności.

Kolejnym aspektem omawianych zagadnień jest tocząca się w tej sprawie dyskusja. W aktualnej literaturze podkreśla się, że: „debata, która toczy się w tym zakresie w estońskich mediach, ujawnia przede wszystkim obawy związane z potencjalnym naruszeniem prywatności obywateli i nadmierną ingerencją państwa w życie prywatne. Między innymi przedstawiciele niektórych organizacji pozarządowych i środowiska naukowego w Estonii wskazują na ograniczenie autonomii jednostki poprzez zbyt daleko idące przewidywanie potrzeb przez system. Podkreślają także konieczność głębszej refleksji nad etycznymi aspektami koncepcji „państwa osobistego”. Wskazuje się ponadto na ryzyko związane z gromadzeniem i wykorzystywaniem ogromnej ilości danych osobowych, co może prowadzić do nadużyć lub wycieków informacji¹⁷.

¹⁷ M. Gołębiowska, A. Kuczyńska-Zonik, *op. cit.*; K. Tamm, *Personaalse riigi teostumise takistused Eestis*, Tartu 2024. Pozyskano z: <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/70c0e367-fd27-4c6f-a0c9-3075aa362d5e/content> (dostęp: 1.10.2025).

W państwach, które są liderami wprowadzania rozwiązań cyfrowych, takich jak Estonia, temat jest obecny w dyskursie społecznym. W państwach, które dopiero wdrażają podstawowe elementy państwa cyfrowego, pojawi się w momencie dostrzeżenia wpływu informatyzacji procesów administrowania na granicę ingerencji władz publicznych w status prawny jednostki. Są to zagadnienia o niezwyklej wadze dla funkcjonowania jednostki we współczesnym państwie, jej praw i wolności oraz ochrony statusu prawnego. Równie istotne znaczenie mają one dla administracji publicznej, która – wyposażona w coraz doskonalsze środki i techniki administrowania – z jednej strony uzyskuje wartościowe narzędzia realizacji zadań publicznych, z drugiej zaś – instrumenty działania w pewnym stopniu niebezpieczne dla dotychczasowo wypracowanych relacji państwo–obywatel oraz standardów ochrony danych obywateli.

Wnioski

Wprowadzenie do użycia szerokiej gamy rozwiązań informatycznych w realizacji spraw administracyjnych ma istotne konsekwencje zarówno w sferze publicznej rozumianej jako sfera działania administracji publicznej, jak i dla statusu prawnego administrowanych, tj. obywateli, lub – szerzej – jednostek podlegających władczej kompetencji podmiotów administrujących.

W sferze publicznej, którą należy utożsamiać z władczą działalnością państwa oraz działalnością podmiotów, którym państwo przekazało kompetencje władcze, informatyzacja działań wobec obywateli (podmiotów administrowanych, jednostek) wiąże się z koniecznością zapewnienia wysokich standardów w zakresie:

- 1) infrastruktury informatycznej, rozumianej jako zestaw narzędzi służących prawidłowej realizacji zadania publicznego, które jest realizowane za pośrednictwem nowoczesnych technologii;
- 2) bezpieczeństwa realizowanych procesów w zakresie dóbr chronionych prawem, dotyczących osób, których sfery wolności, prawa oraz obowiązki są przedmiotem procesów administracyjnych wchodzących w skład szeroko pojętej e-administracji.
- 3) wprowadzenia do systemu prawnego spójnej legislacji w zakresie e-administracji, która zagwarantuje wysoki standard usług publicznych, sprawne działanie podmiotów administrujących oraz ochronę statusu prawnego jednostki na poziomie adekwatnym do zasad demokratycznego państwa prawnego gwarantującego wypracowany dotychczas standard wynikający z regulacji konstytucyjnych i prawa administracyjnego. W tym przypadku

rozwiązania powinny obejmować dotychczasowy dorobek doktryny, orzecznictwa i legislacji prawno-administracyjnej. Postulowana ochrona powinna wynikać z ustalonych, najbardziej wartościowych standardów ochrony statusu prawnego jednostki będących w sferze instytucji prawa administracyjnego.

Zależności te powinny być realizowane jednocześnie; pozostawienie którejkolwiek sfery spowoduje istotne problemy w działaniu administracji publicznej i zapewnianiu standardów ochrony praw jednostki. Przed dylematami tego typu staną wszystkie państwa, które w swoim programie działania mają cyfryzację usług publicznych ukierunkowaną na usprawnienie działania administracji publicznej.

Bibliografia

- Chlewicki M., Kędzierska A., Oranowski M., *Elektroniczna administracja w Estonii*, Prace z zakresu myśli polityczno-prawnej oraz elektronicznej administracji. Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2010, 4.
- Dawidowicz W., *Polskie prawo administracyjne*, Warszawa 1980.
- Duniewska Z., Jaworska-Dębska B., Korzeniowski P., Olejniczak-Szałowska E. (red.), *Prawo administracyjne materialne*, Warszawa 2022.
- Estonia’s Digital Agenda 2030, https://www.mkm.ee/sites/default/files/documents/2022-04/Digi%C3%BChiskonna%20arengukava_ENG.pdf
- E-Estonia, <https://e-estonia.com/>
- Kamińska-Korolczuk K., *Polityka informacyjna i cyberbezpieczeństwa w Estonii i Łotwie w drugiej i na początku trzeciej dekady XXI wieku*, „Przegląd Zachodni” 2023, 3.
- Randma-Liiv T., Pesti C., *Public administration characteristics and performance in EU28: Estonia*, red. G. Hammerschmid, N. Thijs, European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion Publications Office, 2018. Pozyskano z: <https://data.europa.eu/doi/10.2767/74735> (dostęp: 1.10.2025).
- Goliński T., *Estoński dowód osobisty – dowód tożsamości i przepustka do usług internetowych*, „E – Państwo” 2016, 43.
- Gołębiowska M., Kuczyńska-Zonik A., *Estonia: koncepcja „państwa osobistego”*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Komentarze IEŚ 1210 (185/2024). Pozyskano z: <https://ies.lublin.pl/komentarze/estonia-koncepcja-panstwa-osobistego/> (dostęp: 1.10.2025).
- Jagielski J., Wierzbowski M. (red.), *Prawo administracyjne*, Warszawa 2025.
- Personaalne riik, https://www.mkm.ee/sites/default/files/documents/2024-02/PersonaalneRiik-MKM_05.02.2024.pdf (dostęp: 1.10.2025).
- Raś K., *Estonia jako lider w zwiększaniu cyberbezpieczeństwa*, Biuletyn Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, 11 maja 2018, 68(1641).

Tamm K., *Personaalse riigi teostumise takistused Eestis*, Tartu 2024. Pozyskano z: <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/70c0e367-fd27-4c6f-a0c9-3075aa362d5e/content> (dostęp: 1.10.2025).

Warchoń A., *Od ofiary do światowego lidera. Estonia po cyberatakach z 2007 roku*, „Politeja” 2023, 5(86). <https://doi.org/10.12797/Politeja.20.2023.86.14>